

Trestní odpovědnost a povinnost mlčenlivosti znalce

Karel Cibulka

Nejvyšší soud, trestní kolegium

Osnova přednášky

- Základ trestní odpovědnosti
- Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji
- Některé okolnosti vylučující protiprávnost
- Povinnost mlčenlivosti znalce de lege ferenda

Základ trestní odpovědnosti

- Trestný čin (§ 13 TrZ)
- Protiprávní čin (materiální protiprávnost)
- Formální znaky uvedené v trestním zákoně (subjekt-pachatel; subjektivní stránka-zavinění ve formě úmyslu či nedbalosti; objekt – chráněný zájem; objektivní stránka)
- Zásada subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 TrZ

Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji (§ 180 TrZ)

- Objekt trestného činu – čl. 10 odst. 3 LZPS (právo na informační sebeurčení)
- (1) Kdo, byť i z nedbalosti, neoprávněně zveřejní, sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si přisvojí osobní údaje, které byly o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo, **byť i z nedbalosti**, poruší státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají.

Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji

- Pachatelem může být kterákoli fyzická osoba (obecný subjekt), ale nikoli osoba právnická (např. znalecký ústav)
- Postačí zavinění ve formě nevědomé nedbalosti
- Porušení státem uložené nebo uznané povinnosti mlčenlivosti (viz § 10a zákona č. 36/1967 Sb.)
- Alternativy protiprávního jednání (*neoprávněné zveřejnění, sdělení, zpřístupnění*)

Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji

- Osobní údaj – jakýkoli údaj týkající se konkrétní fyzické osoby
- Způsobení vážné újmy na právech
- Souvislost s výkonem funkce (znalce)
- Pokud by pachatel získal, nikoli však v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, osobní údaje jiného, které byly shromážděny v souvislosti s výkonem veřejné moci (např. ze soudního spisu) a neoprávněně by s nimi nakládal, pak přichází v úvahu jeho trestní odpovědnost za trestný čin podle **§ 180 odst. 1 TrZ.**

Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji

- Kvalifikovaná skutková podstata podle § 180 odst. 3 písm. b) TrZ
- Spáchání činu tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem
- Výklad znaku veřejně přístupná počítačová síť – přiměřeně viz stanovisko TK NS ve věci sp. zn. Tpjn 300/2012 uveřejněné pod č. 20/2013 Sb. rozh. tr.

Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji

- Rozesílání zpráv s osobními údaji prostřednictvím elektronické pošty mezi tzv. e-mailovými schránkami, chráněnými individuálními přístupovými hesly, **nenaplňuje** znak „veřejně přístupná počítačová síť“.
- Rozesílání zpráv s osobními údaji na větší počet e-mailových adres, je-li význam tohoto jednání pro šíření osobních údajů právě s ohledem na počet oslovených adresátů srovnatelný se spácháním trestného činu tiskem, filmem, rozhlasem, televizí nebo veřejně přístupnou počítačovou sítí, **naplňuje** znak „jiným obdobně účinným způsobem“.

Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji

- V praxi se označený trestný čin vyskytuje sporadicky x trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TrZ
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2014, sp. zn. III.ÚS 4621/12
- Informace zdravotnické záchranné služby v podobě tiskové zprávy, podle které smrt dítěte zavinili stěžovatelé volbou domácího porodu a pozdním přivoláním záchranné služby.

Některé okolnosti vylučující protiprávnost

- § 30 TrZ Svolení poškozeného (tj. osoby, jejíž zájmy jsou činem dotčeny)
- § 10a zákona č. 36/1967 Sb. jako tzv. netypizovaná okolnost vylučující protiprávnost (vědecké nebo vzdělávací účely; zproštění povinnosti příslušným orgánem veřejné moci, anebo osobou, pro kterou znalec vykonal znaleckou činnost na základě smlouvy)
- § 8 odst. 4 písm. a) TrŘ (§ 367 odst. 1 a 368 odst. 1 TrZ)

Povinnost mlčenlivosti znalce de lege ferenda

- Navrhované znění:

• § 19

Mlčenlivost

- (1) Znalec je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti, a to i po jejím skončení. Mlčenlivosti jej může zprostit jen zadavatel.
- (2) Povinnost mlčenlivosti podle odstavce 1 se vztahuje i na konzultanty a další osoby, které se na znalecké činnosti podílely. O povinnosti mlčenlivosti je znalec povinen tyto osoby písemně poučit. Mlčenlivosti může tyto osoby zprostit jen zadavatel.
- (3) **Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na použití informací o skutečnostech podle odstavce 1 přiměřeným způsobem a v anonymizované podobě pro vědecké nebo vzdělávací účely. Na povinnost mlčenlivosti se nelze odvolat vůči orgánu veřejné moci, před kterým probíhá řízení, v němž má být znalecký posudek využit jako důkaz; na povinnost mlčenlivosti se nelze odvolat ani vůči orgánu vykonávajícímu dohled nad znaleckou činností.**
- (4) **Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na řízení proti osobě, která vykonala znalecký úkon, nebo zadavateli v souvislosti s touto činností, ani na spory mezi nimi.**

Děkuji Vám za pozornost.

Kontakt pro případné další dotazy:

karel.cibulka@nsoud.cz